

ارتباط بین مدیریت موجودی و عملکرد مالی در مراحل چرخه زندگی سازمانی

نوروز نوراله زاده^۱

مسعود اسماعیلی^۲

بهزاد بیگی^۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۲/۰۱ تاریخ چاپ: ۱۴۰۳/۰۳/۱۱

چکیده

نظریه چرخه عمر شرکت بیان می‌دارد که حیات شرکت‌ها، همانند موجودات زنده، به وسیله یک سری از الگوهای پیش بینی شده توسعه، حرکت می‌کند و نیز منابع، قابلیت‌ها، راهبردها، ساختارها و کارکرد شرکت‌ها با توجه به مراحل توسعه، به میزان قابل توجهی متفاوت است. با این حال، درک ماهیت و ذات چرخه عمر می‌تواند به شرکت در استفاده هرچه بهینه‌تر از منابع ارزشمند کمک کند تا به این وسیله، عملکردی بهتر نسبت به رقبا در همان مرحله حیات خود داشته باشد. این پژوهش درصدد بیان ارتباط بین مدیریت موجودی و عملکرد مالی در مراحل چرخه زندگی سازمانی می‌باشد. نمونه‌های مورد استفاده در این پژوهش شامل شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بین سال‌های ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۱ می‌باشد. در این تحقیق، با استفاده از روش ترکیبی (مدل پنل دیتا) به آزمون فرضیات پرداخته شد نتایج این تحقیق حاکی از آن بود که بین عملکرد مالی و متغیرهای مدیریت موجودی در مراحل عمر سازمانی رابطه معکوس و معنادار وجود دارد.

واژگان کلیدی

مدیریت موجودی، عملکرد مالی، چرخه سازمانی، افول، رشد

۱- استادیار، گروه حسابداری، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. nour547@yahoo.com

۲- دانشجوی دکترا حسابداری، گروه حسابداری، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
Masoud_esmaeili@hotmail.com

۳- دانشجوی دکترا حسابداری گروه حسابداری، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
Behzadbeigi312@gmail.com

مقدمه

موجودی‌های نقدی همواره درصد قابل توجهی از دارایی‌های شرکت‌ها را به خود اختصاص داده‌اند. به طور معمول، مدیران به دنبال سطحی از موجودی‌های نقدی هستند که با توجه به مزایا و معایب نگهداری موجودی‌های نقدی حالت بهینه داشته باشد. به عبارت دیگر، شرکت‌ها در جستجوی آن سطح بهینه از نقدینگی هستند که به دلیل کمبود نقدینگی، ضررهای عمده به شرکت وارد نیاید و از طرفی، با نگهداری وجه نقد اضافی، فرصت‌ها از دست نرود و این مورد، همان سطح نقدینگی هدف در شرکت‌هاست که البته با توجه به ویژگی‌های گوناگون شرکت‌ها و دوره‌های زمانی مختلف، متفاوت است (آقایی و همکاران، ۱۳۸۸).

از طرف دیگر، در محیط رقابتی کنونی که یکی از مشخصه‌های بارز آن کمیابی منابع است، مدیریت و ارزیابی عملکرد، نقش حیاتی برای سازمان ایفا می‌کند (آمادو و همکاران^۱، ۲۰۱۲). صاحب‌نظران و محققان معتقدند عملکرد، موضوعی اصلی در تمامی تجزیه و تحلیل‌های سازمانی است و مشکل بتوان سازمانی را تصور کرد که مشمول ارزیابی و اندازه‌گیری عملکرد نباشد. سازمان‌ها جهت فراهم آوردن بازخورد به مدیران در ارتباط با نیل به اهداف استراتژیک به ارزیابی عملکرد متکی‌اند (کروانس و همکاران^۲، ۲۰۱۰).

بنابراین این پژوهش سعی دارد به بررسی این موضوع بپردازد که آیا بین مدیریت موجودی و عملکرد مالی در مراحل چرخه زندگی سازمانی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار ارتباط معناداری وجود دارد؟

مبانی نظری

شالوده‌مباحث مدیریت مالی را سرمایه تشکیل می‌دهد و می‌توان ادعا کرد که همه فعالیت‌های تجاری نیازمند سرمایه‌اند، سرمایه عبارت است از تمام منابع مالی که مورد مصرف شرکت قرار می‌گیرد و در این راستا مدیریت مالی چارچوب روابط بین سرمایه و شرکت را مشخص می‌کند (نو، ۱۳۹۴).

موجودی کالا در هر سازمانی یکی از مهمترین اقلام دارایی جاری آن سازمان محسوب می‌شود. هدف مدیریت موجودی کالا به حداکثر رساندن ثروت سهامداران از طریق طراحی و اجرای سیاست‌ها و استراتژی‌هایی است که به کاهش هزینه‌های خرید و نگهداری کالا منجر می‌شود. موجودی‌ها به خودی خود دارای سودآوری نیستند و تنها در صورت فروخته شدن ایجاد درآمد می‌کنند، اما با اعمال مدیریت موجودی‌ها که در حقیقت، حفظ تداوم منظم در هماهنگی فعالیت‌های تولیدی و فروش و جلوگیری از توقف عملیات به کمک کمبود موجودی‌هاست به نوعی روند سودآوری محقق می‌گردد (علی‌نژاد ساروکلانی و همکاران، ۱۳۹۴).

شرکت‌ها استراتژی‌های مدیریت وجوه نقد خود را بر محور دو هدف تعیین می‌کنند: (۱) تهیه و تأمین وجه نقد برای انجام پرداخت‌های شرکت و (۲) به حداقل رساندن موجودی‌هایی که در شرکت به صورت راکد باقی می‌ماند. بسیاری از اندیشمندان اهداف مدیریت وجوه نقد را افزایش نقدینگی، کنترل جریان نقدی، افزایش ارزش سرمایه و کاهش هزینه‌های سرمایه بیان کرده‌اند. مدیریت مناسب و بهینه وجوه نقد بر روی مدیریت سرمایه در گردش سازمان تاثیر خواهد گذاشت چرا

¹ Amado & et al

² Cravens & et al

که بر روی مدت زمان وصول مطالبات و مدت زمان پرداخت بدهی‌ها تاثیر می‌گذارد و آنها را در سطح بهینه نگه می‌دارد (فتحی و توکلی، ۱۳۸۸).

سطح بهینه نقدینگی حداقل سطح نقدینگی است که برای پشتیبانی از فعالیت‌های تجاری و تولیدی ضروری است و از آنجا که عامل کلیدی سطح نقدینگی بهینه چرخش نقدینگی است، برای رسیدن به نقدینگی بهینه باید چرخه نقدینگی را در حداقل ممکن نگه داریم. یعنی در سطح حداقل بهینه‌ای که با سطح جاری فعالیت‌های تجاری و تولیدی سازمان سازگار بوده و سازمان بتواند به اهداف خود دست یابد و خود را با تغییرات بازار تطبیق دهد. بنابراین نقدینگی بیش از اندازه نمی‌تواند به عنوان معیاری برای عملکرد خوب باشد (پولاک و کوکرک^۳، ۲۰۰۷).

پس می‌توان چنین نتیجه گرفت که برای رسیدن به نقدینگی بهینه به عنوان معیاری برای عملکرد، سازمانها باید چرخه نقدینگی خود را در حداقل ممکن نگه دارند و نگه داشتن چرخه نقدینگی در حداقل بهینه مستلزم کاهش مدت زمان وصول مطالبات، مدت زمان پرداخت حساب‌های پرداختی و کاهش تعداد روزهای نگهداری موجودی کالا می‌باشد.

به طور کلی می‌توان گفت که ارتباط معناداری بین کاهش مدت زمان وصول مطالبات، مدت زمان نگهداری موجودی کالا و مدت زمان پرداخت حساب‌های پرداختی و در نتیجه چرخه نقدینگی کوتاه‌تر و سودآوری شرکتها وجود دارد و شرکتها با نگهداشتن چرخه نقدینگی و اجزای تشکیل دهنده آن در حد بهینه می‌توانند به سودآوری بالایی دست پیدا کنند (فتحی و توکلی، ۱۳۸۸).

از طرف دیگر، نظریه چرخه عمر شرکت بیان می‌دارد که حیات شرکت‌ها، همانند موجودات زنده، به وسیله یک سری از الگوهای پیش بینی شده توسعه، حرکت می‌کند و نیز منابع، قابلیت‌ها، راهبردها، ساختارها و کارکرد شرکت‌ها با توجه به مراحل توسعه، به میزان قابل توجهی متفاوت است. با این حال، درک ماهیت و ذات چرخه عمر می‌تواند به شرکت در استفاده هرچه بهینه‌تر از منابع ارزشمند کمک کند تا به این وسیله، عملکردی بهتر نسبت به رقبای در همان مرحله حیات خود داشته باشد. مطالعات اخیر در حوزه اقتصاد مالی و حسابداری نیز دریافته‌اند که مراحل چرخه عمر، نقش مهمی در درک عملکرد مالی شرکت‌ها دارند (احمد پور و توکل نیا، ۱۳۹۵).

مروری بر پیشینه پژوهش

جاسم سعید و همکاران (۱۴۰۳) به مطالعه تأثیر حاکمیت شرکتی، کیفیت حسابداری و حسابداری بخش عمومی بر عملکرد مالی با رویکرد شبکه‌های عصبی (مورد مطالعه: عراق) پرداختند. نتایج نشان‌دهنده تأثیر قابل توجه حاکمیت شرکتی، کیفیت حسابداری و حسابداری بخش عمومی بر عملکرد مالی است. مطالعه حاضر نشان می‌دهد که شرکت‌های بزرگ‌تر و دارای ساختار حاکمیتی قوی‌تر، نتایج مالی بهتری دارند و تمرکز بر تفکیک نقش‌های مدیریتی و تقویت ساختارهای مدیریتی مؤثر، به بهبود عملکرد مالی شرکت‌ها کمک می‌کند. همچنین، تحلیل شبکه‌های عصبی حاکی از تأثیر محسوس این عوامل بر شفافیت و مدیریت ریسک است. لذا این پژوهش تأکید مجددی بر اهمیت حاکمیت شرکتی و کیفیت حسابداری به عنوان شاخص‌های اصلی در افزایش کارایی عملیاتی و اعتماد سرمایه‌گذاران است؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود که مدیران و

³ Polák, P., & Kocurek, K

سیاست‌گذاران به این عوامل به عنوان مؤلفه‌های کلیدی برای بهبود عملکرد مالی و استحکام اقتصادی توجه کنند. در نهایت پژوهش حاضر به عنوان یک مبنای محکم برای تضمین سلامت و پایداری مالی شرکت‌ها در اقتصاد عراق شناخته می‌شود و می‌تواند برای طیف وسیعی از ذینفعان مالی و سرمایه‌گذاران، مفید و راهگشا باشد.

مهرآراد و همکاران (۱۴۰۳) به مطالعه طراحی مدل فرهنگ سازمانی بازارمحور و رابطه مدار با استفاده از روش دلفی به منظور بررسی عملکرد مالی سازمان در شرکت ملی گاز ایران پرداختند. نتایج نشان داد شرکت ملی گاز ایران با بهره‌مندی از فرهنگی رابطه محور به حفظ روابط ساختارمند در حوزه‌ی مدیریت مالی، مدیریت منابع انسانی و رقابت پذیری اهتمام می‌ورزد و با نوآوری و تأکید بر ایده‌پردازی، فرهنگ دانش‌محور را در رأس امور خود قرار داده است. در تمامی ابعاد خویش، مدیریت مالی را قلب سازمان دانسته و در تلاش برای حضوری بازارمحور با رویکرد منابع انسانی و روابط انسانی است.

صافی‌خانی و همکاران (۱۴۰۳) به مطالعه ارتباط بین افشاء داوطلبانه و عملکرد مالی با تأکید بر سازوکارهای نظام راهبری شرکتی پرداختند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد بین افشاء داوطلبانه و عملکرد مالی شرکت‌ها ارتباط مثبت و معنادار وجود دارد. در واقع افزایش افشای داوطلبانه، مشکلات نمایندگی را از طریق کاهش عدم تقارن اطلاعاتی بین مدیریت و سرمایه‌گذاران کاهش می‌دهد. با کاهش عدم تقارن اطلاعات، تقاضا برای معاملات افزایش می‌یابد. با افزایش تقاضا، قیمت سهام بالا رفته و عملکرد مالی شرکت بهبود می‌یابد. همچنین بین نظام راهبری شرکتی (درونی و بیرونی) و عملکرد مالی شرکت‌ها نیز ارتباط مثبت و معنادار وجود دارد. شرکت‌هایی با سازوکارهای راهبری بهتر، شکاف قیمتی باریک‌تر، کیفیت بالاتر سهام، کمترین تأثیر قیمت از حجم را به دنبال دارند. این عوامل عملکرد مالی مطلوب شرکت را به دنبال دارد. همچنین نظام راهبری شرکتی ارتباط بین افشاء داوطلبانه و عملکرد مالی شرکت‌ها را تقویت می‌کند. راهبری شرکتی خوب باعث ارتقای شفافیت و افشا داوطلبانه می‌شود. افزایش افشا منجر به کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و در نتیجه بهبود عملکرد مالی شرکت می‌شود.

کاظمی و همکاران (۱۴۰۳) به مطالعه شناسایی قابلیت‌های بازاریابی در چرخه عمر کسب و کارهای نوپا پرداختند. براساس یافته‌ها ۵۶ قابلیت شناسایی و در ۱۳ دسته گروه بندی شده‌اند. اسامی گروه‌ها: مدیریت سرمایه‌های ارتباطی، مدیریت محصول، سیستم‌ها و منابع بازاریابی، قابلیت عملیاتی، توزیع، تحقیقات بازاریابی، مدیریت منابع انسانی بازاریابی، مدیریت برند، مدیریت مشتریان، ترفیع و تبلیغات، تنوع‌بخشی به روش‌های بازاریابی، مدیریت فروش، دیجیتال مارکتینگ. به عنوان توصیه مدیریتی استارت‌آپ‌ها می‌توانند از این الگو به عنوان ابزاری علمی برای تصمیم‌سازی و عارضه‌یابی قابلیت‌های بازاریابی کسب و کارهای خود استفاده کنند. به علاوه استفاده از این الگو می‌تواند به شرکت‌های نوپا کمک کند در محیط پویای کسب و کار، با شناخت قابلیت‌های مهم بازاریابی در مراحل مختلف، این قابلیت‌ها را در خود تقویت کرده و به قابلیت‌های پیشین خود اضافه نمایند. همچنین این الگو از لحاظ علمی منجر به گسترش دامنه علمی نوآوری مدل‌های کسب و کار شده و می‌تواند مبنایی برای پژوهش‌های مرتبط با مدیریت کسب و کارهای نوپا باشد.

ابراهیمی و همکاران (۱۴۰۳) به بررسی نقش تعدیل کننده مالکیت خانوادگی در رابطه بین چرخه عمر و مدیریت سود واقعی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج به دست آمده نشان می دهد اولاً بین مراحل چرخه عمر شرکت ها و مدیریت سود از طریق مدیریت فروش، مدیریت هزینه های تولید و مدیریت سرمایه گذاری ها ارتباط معناداری وجود دارد؛ ثانیاً استراتژی های مدیریت سود مورد استفاده در چرخه عمر شرکت های دارای مالکیت خانوادگی متفاوت از سایر شرکت ها است. بر اساس یافته های این پژوهش، شرکت های فاقد مالکیت خانوادگی در مراحل معرفی و بلوغ به ترتیب از مدیریت هزینه های تولید و مدیریت فروش استفاده می کنند و در مراحل پایانی عمر (افول) مدیریت سود با استفاده از مدیریت سرمایه گذاری ها را در دستور کار قرار می دهند؛ در حالی که شرکت های دارای مالکیت خانوادگی در مراحل اولیه (معرفی و رشد) از مدیریت سود استفاده نمی کنند و در مراحل بلوغ نیز با استفاده از مدیریت فروش، اقدام به مدیریت سود واقعی می کنند.

یوسفیان و همکاران (۱۴۰۳) بیه مطالعه طراحی مدل یکپارچه استراتژی سازی در چرخه عمر زیست بوم کسب و کار پرداختند. نتایج حاصل منجر به استخراج ۱۰ زمینه اصلی استراتژی سازی در زیست بوم کسب و کار شامل محرک های تشکیل زیست بوم، پیشران های زیست بوم، هدف زیست بوم، مرز زیست بوم، جایگاه های استراتژیک، نقش های استراتژیک، عوامل کلیدی سلامت زیست بوم، چالش های زیست بوم، پویایی زیست بوم و استراتژی سازی در زیست بوم با توجه به سلسله مراتب مفاهیم مرتبط شد. حاصل این تحلیل ها، تدوین و ارائه مدلی یکپارچه جهت استراتژی سازی در چرخه عمر زیست بوم کسب و کار گردید. مدل طراحی شده، اثربخشی جهت ایجاد بینش استراتژی برای موضوع های مورد توجه در کسب و کارها دارد.

صدیقی و همکاران (۱۴۰۲) به مطالعه تاثیر چرخه عمر شرکت بر رابطه اهرم مالی و محافظه کاری حسابداری پرداختند. نتایج پژوهش نشان می دهد که بین اهرم مالی و محافظه کاری رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و با توجه به بزرگتر بودن ضریب در مرحله رشد بیانگر این می باشد که شدت این رابطه در این مرحله از مراحل افول و بلوغ بیشتر می باشد. عبدالله و تورسوی^۴ (۲۰۲۳) در مطالعه ای به بررسی رابطه بین حاکمیت شرکتی و عملکرد شرکت در آلمان می پردازد؛ به ویژه بر شرکت های غیرمالی فهرست شده در بورس اوراق بهادار فرانکفورت از سال ۲۰۰۲ تا ۲۰۱۸ تمرکز می کند. محققان عملکرد شرکت را با استفاده از داده های حسابداری، به ویژه ROA (بازده دارایی) و ROE (بازده حقوق صاحبان سهام) اندازه گیری می کنند. یافته های این مطالعه نشان می دهد که برخی از ویژگی های کمیته حسابرسی و هیئت مدیره تأثیر معنادار و منفی بر عملکرد مالی شرکت دارد. به طور خاص، این مطالعه نشان می دهد که دوگانگی مدیرعامل اثر آماری معنی داری بر عملکرد شرکت ندارد. بعلاوه، اندازه هیئت مدیره بزرگ میتواند منجر به تأخیر در تصمیم گیری شود، به خصوص در سیستم حاکمیت شرکتی تحت کنترل خودی که در آلمان رایج است. این مطالعه همچنین تأثیر استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی را در سال ۲۰۰۵ بر عملکرد شرکت بررسی می کند. نتایج حاکی از آن است که پذیرش استانداردهای

⁴ Abdullah, H., & Tursoy, T.

حسابداری بین‌المللی تأثیر مثبتی بر عملکرد شرکت دارد. این مطالعه به بحث در حال انجام در مورد رابطه بین حاکمیت شرکتی و عملکرد شرکت کمک میکند و بینش‌هایی را به زمینه آلمان اضافه میکند.

اینام بوتتا و همکاران^۵ (۲۰۲۱) پژوهشی با عنوان توانایی مدیریتی و عملکرد شرکت انجام دادند. به این منظور اطلاعات مالی ۲۴۶ شرکت طی دوره زمانی ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۷ مورد تجزیه و تحلیل قرار دادند. نتایج آنها نشان داد که نشان میدهد که مدیران توانمندتر عملکرد شرکت را به میزان قابل توجهی افزایش میدهند در حالی که مدیران کم توان عملکرد شرکت را به میزان قابل توجهی کاهش میدهند. همچنین یافته‌های آنها نشان داد مدیران توانمند ارزش شرکت را افزایش میدهند و تأثیرات آن در شرکتهای با محدودیت مالی قویتر است. این مطالعه شواهد جدیدی ارائه میدهد که مدیران توانمند منابع نامشهود را در شرکتهای به ارمغان می‌آورند که حتی در محیط چالش برانگیز و سیستمهای ضعیف قانونی نیز عملکرد شرکت را بهبود می‌یابد.

الحدال و همکاران^۶ (۲۰۲۰) پژوهشی بیان داشتند که حکومت شرکتی نقش حیاتی در ایجاد فرهنگ شرکتی از نظر هوشیاری، شفافیت و بازگشت پذیری دارد. در این زمینه، این مقاله یک دیدگاه مختصر درباره زمینه‌های مکانیزم‌های حاکمیت شرکتی در هند و کشورهای شورای همکاری خلیج فارس (GCC) سیستم قانونی شرکتی و سیاستهای نظارتی تعیین شده توسط دولتهای هند و کشورهای شورای همکاری خلیج فارس ارائه میدهد. علاوه بر این، تأثیر مکانیزمهای حاکمیت شرکتی بر عملکرد مالی شرکتهای بورسی هند و کشورهای شورای همکاری خلیج فارس مورد تحلیل قرار می‌گیرد. این مطالعه از نمونه‌ای تشکیل شده است که شامل ۵۳ شرکت غیرمالی بورسی از هند و ۵۳ شرکت غیرمالی بورسی از کشورهای شورای همکاری خلیج فارس برای دوره ۲۰۰۹-۲۰۱۶ میباشد. نتایج نشان میدهد که مسئولیت هیئت مدیره (BA) و کمیت^۷ حسابرسی (AC) تأثیر معناداری بر عملکرد شرکتهای به ازای بازده حقوق صاحبان سهام شرکت و کیوتوبین ندارد. به طور مشابه، شفافیت و افشای اطلاعات (TD) تأثیر منفی معناداری بر عملکرد شرکتهای به ازای کیوتوبین ندارد. علاوه بر این، نتایجی که با استفاده از متغیر کشور به دست آمده است نشان میدهد که شرکتهای هندی در مقایسه با شرکتهای کشورهای خلیج فارس در زمینه تمرکز بر حکومت شرکتی و عملکرد مالی عملکرد بهتری دارند. مطالعه حاضر به عنوان پایه‌ای برای پژوهشها و مطالعات بیشتر، به ویژه درباره شرکتهای هند و کشورهای شورای همکاری خلیج فارس در زمینه حکومت شرکتی و عملکرد مالی مورد توجه قرار می‌گیرد.

یانگ و نگوین^۷ (۲۰۲۰) در پژوهشی با عنوان توانایی مدیریتی، رقابت در بازار محصول و رفتار و عملکرد شرکت، به بررسی اطلاعات ۱۹۹۰۲ سال-شرکت طی دوره زمانی ۱۹۹۳ تا ۲۰۱۴ پرداختند. نتایج آنها نشان داد که رقابت در بازار محصول بر رابطه بین توانایی مدیریتی و عملکرد رشد سهم بازار شرکتهای تأثیر مثبت و معناداری دارد. همچنین زمانی که شدت رقابت در بازار محصول افزایش می‌یابد، تأثیر توانایی مدیریتی بر مخارج تحقیق و توسعه شرکتهای به‌طور مثبت افزایش می‌یابد. بعلاوه رقابت در بازار محصول بر رابطه بین توانایی مدیریتی و ارزش شرکتهای تأثیر مثبت و معناداری دارد.

⁵ Inam Bhutta, A., Sheikh, M. F., Munir, A., Naz, A & Saif, I.

⁶ Al-ahdal, W. M., Alsamhi, M. H., Tabash, M. I., & Farhan, N. H. S

⁷ Yung, K & Nguyen, T.

لی و ژانگ^۸ (۲۰۱۸) با بررسی تأثیر چرخه عمر شرکت بر ساختار هیأت مدیره در شرکتهای چینی طی سالهای ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۵ به این نتیجه رسیدند که اندازه هیأت مدیره در طی چرخه عمر ثابت کاهش مییابد. همچنین روند جداسازی نقش رئیس هیأت مدیره از مدیرعامل (دوگانگی وظیفه مدیرعامل) زمانی که استقلال هیأت مدیره ثابت است افزایش مییابد.

فرضیه‌های پژوهش

بین مدیریت موجودی و عملکرد سازمانی در مراحل چرخه زندگی سازمانی ارتباط معناداری وجود دارد.

روش شناسی پژوهش

تحقیق حاضر از شاخه تحقیقات شبه تجربی و نوع پس رویدادی (با استفاده از اطلاعات گذشته) است که براساس اطلاعات واقعی بازار سهام و صورت‌های شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران انجام می‌گیرد. هم‌چنین برای جمع‌آوری داده‌های تحقیق از بانک اطلاعاتی نرم‌افزار تدبیرپرداز و ره آورد نوین و صورت‌های مالی حسابرسی شده شرکت‌ها و سایت بورس اوراق بهادار تهران استفاده می‌شود.

در این تحقیق برای جمع‌آوری اطلاعات و داده‌ها از دو روش کتابخانه‌ای و میدانی استفاده می‌شود. در بخش کتابخانه‌ای، مبانی نظری و پیشینه تحقیق عمدتاً از مقالات متعدد اخذ شده از اینترنت و نیز کتاب‌ها و مجلات تخصصی فارسی و لاتین جمع‌آوری خواهد شد. در بخش میدانی به منظور جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز از بانک اطلاعاتی نرم‌افزار تدبیرپرداز و ره آورد نوین و صورت‌های مالی افشاء شده به صورت مکتوب استفاده می‌گردد.

جامعه آماری، روش نمونه‌گیری و حجم نمونه

جامعه آماری پژوهش شامل کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بازار سرمایه ایران طی دوره زمانی ۱۴۰۱-۱۳۹۴ می‌باشد. نمونه مورد استفاده نیز از طریق روش حذف سیستماتیک از جامعه آماری انتخاب خواهد شد، به این ترتیب که نمونه، متشکل از کلیه شرکت‌های موجود در جامعه آماری است که حائز معیارهای زیر باشند:

۱- قبل از سال ۱۳۹۴ وارد بورس شده اند و طی دوره مورد بررسی تغییر دوره مالی نداشته باشند
۲- پایان سال مالی آنها اسفند باشد.

۳- شرکتهای جزء بانکها و موسسات مالی، شرکتهای سرمایه‌گذاری و واسطه‌گری و هلدینگ و لیزینگ نباشند.

۴- در طول دوره مورد بررسی تغییر سال مالی نداشته باشد.

۵- در طول دوره مورد بررسی در بورس فعال بوده باشند.

۶- صورتهای مالی حسابرسی نشده شرکت، در دوره مالی مورد مطالعه در دسترس باشد

یافته‌های پژوهش

آمار توصیفی

آمار توصیفی پژوهش حاضر که شامل میانگین، میانه، انحراف معیار می‌باشد به شرح جدول (۱) است.

⁸ Li, Y. & Zhang, X. T

جدول (۱): آمار توصیفی متغیرها

مرحله افول (n=12)			مرحله بلوغ (n=28)			مرحله رشد (n=20)			متغیر
انحراف معیار	میانگین	میانگین	انحراف معیار	میانگین	میانگین	انحراف معیار	میانگین	میانگین	
۰,۱۱	۰,۴۲	۰,۳۹	۰,۱۴	۰,۴۶	۰,۴۵	۰,۲۵	۰,۳۸	۰,۳۵	عملکرد مالی
۰,۷۴	۱,۴۵	۱,۳۰	۰,۹۶	۱,۶۰	۱,۶۲	۰,۷۹	۱,۸۳	۱,۸۶	مدیریت موجودی

آزمون فرضیه‌های پژوهش

نتایج تجزیه و تحلیل فرضیه‌های این پژوهش به صورت زیر است:

برآورد مدل در مرحله رشد

جدول (۲): برآورد الگوی تحقیق با استفاده از مدل اثرات ثابت در مرحله رشد

احتمال	آماره t	ضریب	متغیر
۰/۰۰۰۰	-۱۱/۳۱	-۰/۰۳۶	مدیریت موجودی
۰/۰۰۰۱	-۷/۵۳	-۱/۰۴	Ivs*ols
$R^2 = ۰,۶۸$	$F = ۵۰,۷۲۶۳۱$	$\text{Prob (F-stat)} = ۰,۰۰۰۰$	

ماخذ: یافته‌های تحقیق

همانطور که در جدول فوق مشاهده می‌شود، تمامی ضرایب معنی‌دار هستند.

بنابراین نتایج نشان می‌دهد: مدیریت موجودی تاثیر منفی و معنی‌داری بر عملکرد مالی شرکت‌های در مرحله رشد را نشان می‌دهد، به گونه‌ای که به ازای یک درصد افزایش در مدیریت موجودی، عملکرد مالی این شرکت‌ها ۰/۰۳۶ درصد کاهش می‌یابد.

برآورد مدل در مرحله بلوغ

جدول (۳): برآورد الگوی تحقیق با استفاده از مدل اثرات ثابت در مرحله بلوغ

احتمال	آماره t	ضریب	متغیر
۰/۰۰۰۰	-۱۰/۴۵	-۰/۰۲۱	مدیریت موجودی
۰/۰۰۰۰	-۱۱/۵۸	-۰/۷۳	Ivs*ols
$R^2 = ۰,۷۰$	$F = ۷۶,۳۸۴۵۲$	$\text{Prob (F-stat)} = ۰,۰۰۰۰$	

ماخذ: یافته‌های تحقیق

همانطور که در جدول فوق مشاهده می‌شود، تمامی ضرایب معنی‌دار هستند؛ بنابراین با توجه به نتایج حاصل از برآورد مدل تحقیق به روش پنل دیتا در مرحله بلوغ می‌توان نتایج را به شرح ذیل تعبیر کرد:

مدیریت موجودی تاثیر منفی و معنی‌داری بر عملکرد مالی شرکت‌های در مرحله بلوغ را نشان می‌دهد، به گونه‌ای که به ازای یک درصد افزایش در مدیریت موجودی، عملکرد مالی این شرکت‌ها ۰/۰۲۱ درصد کاهش می‌یابد.

برآورد مدل در مرحله افول

جدول (۴): برآورد الگوی تحقیق با استفاده از مدل اثرات ثابت در مرحله افول

متغیر	ضریب	آماره t	احتمال
مدیریت موجودی	-۰/۰۷۱	-۲۳/۱۴	۰/۰۰۰۰
Ivs*ols	-۰/۰۲۳	-۱۰/۱۱	۰/۰۰۰۰
	Prob (F-stat)= ۰,۰۰۰۰	F = ۶۱,۸۵۰۰۱	R ² = ۰,۶۷

ماخذ: یافته‌های تحقیق

همانطور که در جدول فوق مشاهده می‌شود، تمامی ضرایب معنی‌دار هستند؛ بنابراین با توجه به نتایج حاصل از برآورد مدل تحقیق به روش پنل دیتا در مرحله افول می‌توان نتایج را به شرح ذیل تعبیر کرد:

مدیریت موجودی تاثیر منفی و معنی داری بر عملکرد مالی شرکت‌های در مرحله افول را نشان می‌دهد، به گونه‌ای که به ازای یک درصد افزایش در مدیریت موجودی، عملکرد مالی این شرکت‌ها ۰/۰۷۱ درصد کاهش می‌یابد.

نتیجه‌گیری

هدف این فرضیه بررسی این موضوع بود که آیا بین مدیریت موجودی و عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در مراحل چرخه زندگی سازمانی ارتباط معناداری وجود دارد یا خیر. با توجه به نتایج حاصل از تخمین مدل تحقیق در مراحل مختلف چرخه زندگی سازمانی می‌توان بیان کرد که مدیریت موجودی تاثیر منفی و معنی‌داری بر شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد. البته باید خاطر نشان کرد که میزان تاثیرپذیری عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران از متغیر مدیریت موجودی در مراحل مختلف چرخه عمر با یکدیگر تفاوت معناداری دارد، به گونه‌ای که تاثیر مدیریت موجودی بر عملکرد شرکت‌ها در مرحله افول بیشتر از مرحله رشد و بلوغ می‌باشد. نتایج فرضیه حاضر با تحقیق احمدپور و توکل نیا (۱۳۹۵) و الزاید و واهبا (۲۰۱۶) مطابقت و همخوانی دارد.

پیشنهادات حاصل از یافته‌های پژوهش

- با توجه به یافته‌های حاصل از آزمون فرضیه، می‌توان بیان نمود که تاثیر مدیریت موجودی بر عملکرد مالی بیشتر شرکت‌های عضو بورس اوراق بهادار تهران در مراحل چرخه عمر متفاوت می‌باشد. بر همین اساس به مشارکت کنندگان بازار سرمایه پیشنهاد می‌شود که برای ارزیابی شرکتهای بورس اوراق بهادار تهران به نحوه مدیریت وجوه نقد آنها توجه کافی نمایند. همچنین به سرمایه‌گذاران پیشنهاد می‌شود که در سرمایه‌گذاری در شرکتهایی که با رشد موجودی نقد مواجهند، با توجه به منفی بودن تاثیر آن بر عملکرد مالی شرکت‌ها، با احتیاط بیشتری عمل نمایند.
- در کل، با توجه به نتایج فرضیات پیشنهاد می‌شود سهامداران و سرمایه‌گذاران که قصد ورود به بازار سرمایه و سرمایه‌گذاری بر روی سهام شرکت‌ها را دارند، به این موضوع که شرکت در کدامیک از مراحل چرخه عمر است، توجه ویژه‌ای داشته باشند، زیرا شرکت‌ها در هر یک از مراحل رشد، بلوغ و افول جهت بر طرف کردن کسری منابع مالی از روش‌های مختلفی استفاده می‌کنند و سرمایه‌گذاران باید با توجه به هدف سرمایه‌گذاری خود و استفاده از این روش‌ها در هر یک از مراحل اقدام به سرمایه‌گذاری کنند.

- پیشنهاد می‌شود تا به بررسی تأثیر چرخه عمر شرکت بر متغیرهای دیگری، همچون مدیریت سود، کیفیت سود، محافظه کاری و غیره در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته شود.
- یکی از نکات مهم در تحقیقات حسابداری و مالی بحث تکرار پذیری تحقیقات برای تقویت تئوری‌های مربوطه می‌باشد، در نتیجه انجام مجدد این پژوهش در مقاطع زمانی مختلف و همچنین استفاده از سایر مدل‌های مطرح در زمینه چرخه عمر شرکت برای تحقیقات آتی پیشنهاد می‌گردد.

منابع

- آقایی، محمد علی، نظافت، احمدرضا، ناظمی اردکانی، مهدی و جوان، علی اکبر (۱۳۸۸)، بررسی عوامل موثر بر نگهداری موجودی‌های نقدی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران؛ پژوهش‌های حسابداری مالی، سال اول، شماره اول و دوم، صص ۵۳ - ۷۰.
- ابراهیمی کردلر، علی، & نصر اصفهانی، علیرضا. (۱۴۰۳). نقش تعدیل کننده مالکیت خانوادگی در رابطه بین چرخه عمر و مدیریت سود واقعی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. پژوهش‌های تجربی حسابداری، (۱)، - . doi: 10.22051/jera.2024.46135.3199
- احمدپور، احمد و توکل نیا، اسماعیل (۱۳۹۵)، مدیریت موجودی کالا و ویژگی های هیات مدیره: نقش تعدیلی رقابت در صنعت و چرخه عمر شرکت؛ پژوهش‌های حسابداری مالی، سال هشتم، شماره اول، صص ۹۲-۵۵.
- جاسم سعید، غیاث، زواری رضایی، اکبر، & کاظمی، توحید. (۱۴۰۳). تأثیر حاکمیت شرکتی، کیفیت حسابرسی و حسابداری بخش عمومی بر عملکرد مالی با رویکرد شبکه‌های عصبی (مورد مطالعه: عراق). (حسابداری و بودجه‌ریزی بخش عمومی) 5(1), 25-64. doi: 10.22034/psab.2024.193038
- صدیقی ر. ا. مرفوع م.، & نوری خانی ع. (۱۴۰۲). تأثیر چرخه عمر شرکت بر رابطه اهرم مالی و محافظه کاری حسابداری. نشریه علمی رویکردهای پژوهشی نوین مدیریت و حسابداری، ۷(۲۴)، ۱۶۴-۱۷۶. Retrieved from <https://majournal.ir/index.php/ma/article/view/1850>
- صفی خانی، فهیمه، صفی خانی، محمدرضا، بشارت پور، فاطمه. (۱۴۰۳). ارتباط بین افشاء داوطلبانه و عملکرد مالی با تأکید بر سازوکارهای نظام راهبری شرکتی. دانش سرمایه‌گذاری، ۱۳(۵۲)، ۲۹۹-۳۲۴.
- علی نژاد ساروکلانی، مهدی، بحرینی، مریم و طاهری، آرزو (۱۳۹۴)، تأثیر سایر سازوکارهای حاکمیت شرکتی بر رابطه بین سرمای‌هگذاران نهادی و مدیریت موجودی کالا؛ فصلنامه علمی- پژوهشی مدیریت دارایی و تأمین مالی، سال سوم، شماره اول، صص ۷۵-۹۰.
- فتحی، سعید و توکلی، سید یاسین (۱۳۸۸)، بررسی ارتباط بین مدیریت سرمایه در گردش و عملکرد مالی بنگاه‌های اقتصادی؛ بررسی‌های بازرگانی، شماره ۳۶، صص ۱۱۶-۱۰۴.
- کاظمی، زهرا، عسکری فر، کاظم، ابراهیمی، ابوالقاسم. (۱۴۰۳). شناسایی قابلیت‌های بازاریابی در چرخه عمر کسب و کارهای نوپا. فصلنامه علمی پژوهشی توسعه کارآفرینی doi: 10.22059/jed.2024.370261.654313

مهرآراد، محمدحسین، خورانی، مسعود، خلیلی عراقی، مریم. (۱۴۰۳). طراحی مدل فرهنگ سازمانی بازارمحور و رابطه مدار با استفاده از روش دلفی به منظور بررسی عملکرد مالی سازمان در شرکت ملی گاز ایران. دانش سرمایه گذاری، ۵۲(۱۳)، ۱۴۷-۱۸۷.

نو، ریموند (۱۳۹۴)، مدیریت مالی جلد اول و جلد دوم؛ ترجمه جهانخانی، علی و پارسائیان، علی، انتشارات سمت. یوسفیان، محمدحسین، خداداد حسینی، سید حمید، مشکی اصفهانی، اصغر، & شایان، علی. (۱۴۰۳). طراحی مدل یکپارچه استراتژی سازی در چرخه عمر زیست بوم کسب و کار. فصلنامه مطالعات مدیریت راهبردی، ۱۵(۵۷). doi: 10.22034/smsj.2023.376406.1759

Abdullah, H., & Tursoy, T. (2023). The Effect of Corporate Governance on Financial Performance: Evidence from a Shareholder-Oriented System. *Interdisciplinary Journal of Management Studies*, 16(1), 79-95.

Al-ahdal, W. M., Alsamhi, M. H., Tabash, M. I., & Farhan, N. H. S. (2020). The impact of corporate governance on financial performance of Indian and GCC listed firms: An empirical investigation. *Research in International Business and Finance*, 51, 101083.

Amado, C., A., F., Santos, S., P., Marques, P., M., (2012). Integrating the Data Envelopment Analysis and the Balanced Scorecard approach for enhanced performance assessment. *Omega*, 40, 390-403.

Cravens, K., S., Oliver, E., G., Stewart, J., S., (2010). Can a positive approach to performance evaluation accomplish your goals?. *Kelley School of Business*, 53, 269-279.

Inam Bhutta, A., Sheikh, M. F., Munir, A., Naz, A & Saif, I. (2021). Managerial ability and firm performance: Evidence from an emerging market. *Cogent Business & Management*. 8(1), 1-22.

Li, Y. & Zhang, X. T. (2018). How does firm life cycle affect board structure? evidence from China's listed privately owned enterprises. *Management and Organization Review*, 14(2), 305-341.

Polák, P., & Kocurek, K. (2007). CASH AND WORKING CAPITAL MANAGEMENT IN THE CZECH REPUBLIC1. *Investment Management & Financial Innovations*, 4(1), 17.

Yung, K & Nguyen, T. (2020). Managerial ability, product market competition, and firm behavior. *International Review of Economics and Finance*, 70, 102-116.

The relationship Between Inventory Management and Financial Performance in Organizational Life Cycle Stages

Abstract

The company life cycle theory states that the life of companies, like living organisms, moves through a series of predictable patterns of development, and the resources, capabilities, strategies, structures and functions of companies vary significantly according to the stages of development. Is. However, understanding the nature and essence of the life cycle can help the company to use the valuable resources as optimally as possible, in order to have a better performance than the competitors in the same stage of its life. This research aims to express the relationship between inventory management and financial performance in the stages of the organizational life cycle. The samples used in this research include companies admitted to the Tehran Stock Exchange between 2015 and 2022. In this research, hypotheses were tested using the hybrid method (Panel Data Model). The results of this research indicated that there is an inverse and significant relationship between financial performance and inventory management variables in the stages of organizational life.

Keywords

inventory management, financial performance, organizational cycle, decline, growth
